

Beslut om utvidgning av och ändring av föreskrifter i naturreservatet Ljungryda i Olofströms kommun

Beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808 MB) att naturreservatet Ljungryda, inrättat av Länsstyrelsen den 15 december 1986, dnr 11.1211-1575-84, ändrat och utvidgat den 18 december 2012, dnr 511-3621-12, samt namnändrat den 10 juni 2014, dnr 511-2039-2014, ska ha den utökade geografiska omfattning som framgår av till detta beslut bifogad karta, se [bilaga 1](#). För de tillkommande delarna ska tidigare fattat beslut om att ändra och utvidga naturreservatet Ljungryda-Östafors bruk (se [bilaga 4](#)) gälla i sin helhet med syfte, skäl och föreskrifter enligt 7 kap. 4 §, 5 § första och andra styckena, 6 § och 30 § miljöbalken.

Länsstyrelsen beslutar vidare, med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken, att nedanstående tilllägg (*kursiverad text*) ska läggas till Länsstyrelsens beslut daterat den 18 december 2012, dnr 511-3621-12, om ändring och utvidgning av naturreservatet Ljungryda-Östafors bruk i Olofströms kommun, avsnitt ”B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter som ingår i reservatet” (sidorna 6-7). Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter förpliktas tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

3. årlig betesdrift eller slåtter inom skötselområde 2 och 4, stängsling inom skötselområde 2, 3, 4 och 5, naturvårdsinriktad störning och omrörning av sandmarker i skötselområde 2, 4 och 5, naturvårdsrestaurerande åtgärder i vattendraget (skötselområde 1), naturvårdsröjningar och restaureringsavverkningar samt åtgärder för att gynna ädellövsvegetation inom naturreservatet. Områdena framgår av bifogad karta (se till detta beslut 2023-05-25 tillhörande [bilaga 2](#)),
5. återintroduktion eller stödutsättning av biologiskt viktiga/skyddsvärda arter som historiskt är naturligt hemmahörande i Holjeåns dalgång, men som försvunnit eller hotar försvinna från området eller trakten,
6. bekämpning (inklusive upp- eller nedgrävning) av invasiva eller i övrigt främmande arter, vid behov.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom de utvidgade delarna av naturreservatet.

Uppgifter om den i detta beslut utvidgade delen av naturreservatet Ljungryda

Socken (distrikt/församling)	Jämshög
Lägesbeskrivning	Den utvidgade delen är belägen drygt 2 kilometer sydsydväst om kyrkan i Jämshög, med befintligt naturreservat direkt angränsande i öster och söder
Centrumkoordinater	X: 470140, Y: 6230660 (SWEREF 99 TM)
Kartor	Topografiska kartan: 3E Karlshamn NV Ekonomiska kartan: 3E 6e Östad (034 64)
Fastigheter	Olofström Ljungryda 1:80 (del av)
Markägarkategori(er)	Bolag
Samfälligheter	---
Rättigheter	---
Nyttjanderätter	---
Andra gällande bestämmelser	---
Areal	Utvidgningen omfattar totalt 6,2 hektar land (0 hektar vatten)

Skälen för beslutet och motivering

Utvidgningen omfattar ett drygt 6 hektar stort område inom en fram till nyligen aktiv täkt, i direkt anslutning till naturreservatet Ljungryda i Holjeåns dalgång. Utmed Holjeån, från Olofström i Blekinge och vidare ner mot Näsund i Skåne, finns höga koncentrationer av värdekärnor knutna till gräsmarker och sandiga jordarter. Under senare år har det blivit allt större fokus på vilda pollinatörers problematiska situation. Många av dessa är beroende av såväl örtrika gräsmarker för att söka föda, som blottade sandmarker för att bygga sina bon. Det finns även ett stort antal andra djur- och växtarter som är helt eller delvis beroende av öppen, solbelyst sand. Öppna sandiga marker är numera en stor bristvara i landskapet och områden med större sandfält är i detta sammanhang särskilt värdefulla. Den här aktuella utvidgningen utgör ett av traktens större områden med öppen sand. Den gränsar även till såväl öppna, hävdade naturbetesmarker som ädellövskogar och har närhet till Holjeån, vilket sammantaget innebär att det i området finns en stor artrikedom och mycket höga naturvärden.

Markerna inom utvidgningen av naturreservatet är topografiskt heterogena med branta slänter, sänkor, flacka partier och kullar. Det finns gott om partier med blottad sand, men även delar som är i olika grad av igenväxning, vilket ger god tillgång på såväl boendemiljöer som pollen- och nektarresurser samt strukturer som rot- och stamdelar, viktiga för ett stort antal hotade eller på andra sätt naturvärdesintressanta arter, inte minst bland sandlevande och pollinerande insekter. Inom den före detta täkten har ett 70-tal gaddstekelararter påträffats, bland annat vildbina monkesolbi (rödlistad), ängssolbi, dynsmalbi, alvarsmalbi, kustbandbi, spetssandbi, vädssandbi, silversandbi, pannblodbi samt rovkärlarna *Lestica subterranea* och *Crossocerus palmipes*. Flera av dessa är naturvärdesintressanta indikatorarter som genom sin närvaro signalerar sandiga och varma torrmarker med höga biologiska värden.

Den rödlistade långhorningen gullrisbock, som även är en ÅGP-art, samt utpekad som en ansvarsart för naturvårdsarbetet i Olofströms kommun, är också känd från området, liksom rödlistade, sandmarksgynnade arter som bladhorningen sandborre, bladbaggarna smaragdfallbagge och långarmssäckbagge samt fjärilarna vickerglasvinge och mindre blåvinge. Backsvalor (rödlistad) häckade tidigare årligen i täktbranterna, men har inte syns till de senaste åren, sannolikt på grund av brist på färska sandskärningar. Den rödlistade kungsfiskaren kan också dra nytta av lämpliga sandbranter för bobygge.

I sandmarkerna förekommer även konkurrenssvaga gräs och örter, som dvärgserradella, vittätel och gullklöver (de två sistnämnda rödlistade). Dvärgjohannesört (rödlistad) har också funnits inom området tidigare, men är nu eventuellt utgången. I området finns även hotade åkerogräs, som de rödlistade arterna åkerkulla och kösa.

Ett konkret hot mot områdets bevarandevärden är igenväxning av de öppna sandmarkerna. Detta åtgärdas genom borttagande av igenväxningsvegetation och därefter regelbundet återkommande, riktade skötselåtgärder för att bevara kontinuiteten av stora öppna sandområden samt tidiga stadier av igenväxning inom denna del av naturreservatet. Ett annat konkret hot är brist på sandbranter med färska skärningar och öppna solbelysta sluttningar, vilket också åtgärdas genom regelbundet återkommande riktade skötselåtgärder för att bevara dessa strukturer. Förekomsten av invasiva främmande arter inom området, främst parkslide, men även andra arter med hög eller mycket hög risk för invasivitet, som exempelvis vresros, sydgullregn, blomsterlupin, kanadensiskt gullris, trädgårdsveronika, vårkorsört, vårstjärna och hårdsvingel, är också ett konkret hot mot områdets höga naturvärden, som behöver bekämpas på lämpligt sätt. Ett potentiellt hot är skötselåtgärder vid fel tidpunkt eller på fel sätt, som kan hota sandlevande arter knutna till området. Ett annat potentiellt hot är markslitage på fel plats eller vid fel tidpunkt, orsakat av besökare, som även det kan hota sandlevande arter samt riskera att skapa olämpliga former av erosion eller ras.

Utvidgningen ligger, liksom det befintliga naturreservatet Ljungryda, inom riksintresseområde för friluftsliv (Valjeviken-Ryssberget-Halen-Raslången, FK 01). Det befintliga naturreservatet utgörs av en plåtåformad deltabildning i dödismiljö, utpekad som ett geovetenskapligt klass 1-objekt av Sveriges Geologiska Undersökning. Utvidgningen är en täktpåverkad del av samma deltaavlagring. Det utvidgade området ligger även inom föreslagna värdeetrakter för gräsmark och för mosaikmark, kopplat till arbetet med grön infrastruktur.

Utvidgningen av naturreservatet Ljungryda bidrar till att uppfylla miljömålet *Ett rikt växt- och djurliv*. Tillsammans med övriga delar av naturreservatet bidrar det även till att uppfylla miljömålen *Levande skogar*, *Ett rikt odlingslandskap*, *Myllrande våtmarker* och *Levande sjöar och vattendrag*. Utvidgningen och övriga delar av naturreservatet bidrar också till att uppfylla friluftsmålen *Skyddade områden som resurs för friluftslivet* och *Tillgång till natur för friluftsliv*. Utvidgningen av naturreservatet skapar förutsättningar för att gynna flera ekosystemtjänster, som exempelvis pollinering, bevarande av vilda arters genetiska resurser och livsmiljöer, samt friluftsliv och naturupplevelser, vilket i sin tur bidrar till bättre hälsa och välbefinnande i samhället.

Genom att införliva detta, fram till nyligen aktiva, täktområde i naturreservatet Ljungryda kombineras stora ytor öppna sandmarker och tidiga igenväxningsstadier med

sedan tidigare skyddade örtrika öppna naturbetesmarker, naturskogsartade ädellövskogar och delar av vattendraget Holjeån, vilket sammantaget ger mycket gynnsamma livsmiljöer för vilda pollinatörer, liksom för många andra hotade arter.

Av ovan redovisade skäl och med syfte att bevara, vidareutveckla och vårda biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer utvidgas naturreservatet i enlighet med bifogad karta (se bilaga 1).

Beskrivning av den utvidgade delen

Utvidgningen av naturreservatet Ljungryda omfattar ett 6,2 hektar stort, sanddominerat, före detta täktområde, som gränsar direkt till en mindre del av den före detta täkten i det befintliga naturreservatets nordvästra hörn. Naturreservatets nya totalareal blir därmed 17,2 hektar. Inom utvidgningen är topografin varierad, med stupande branter, mjukare kullar, sänkor och flacka partier. Höjdskillnaderna mellan högsta och lägsta punkt inom området är 22 meter. Utöver sand finns det även inslag av högar med grus, stenar och mindre block. Blottade sandytor växlar med igenväxande delar, med allt från moss-, ört- och gräsbevuxna partier till busk- och trädklädda områden. I träd- och buskskiktet finns främst sälg, asp, björk, tall, gran och enstaka bok.

Det utvidgade områdets solbelysta, blottade sandmarker hyser viktiga boendemiljöer för ett flertal insekter, inte minst inom gruppen gaddsteklar, liksom för backsvalar. Kungsfiskare uppehåller sig regelbundet kring den närliggande Holjeån och kan även dra nytta av passande branter för bobygge inom sandområdet. I de torra, magra, öppna sandmarkerna trivs konkurrenssvaga växter som vittåtel och dvärgserradella. Ärtväxten gullklöver påträffas också på torr, mager, sandig mark och är, liksom andra blommande ärtväxter samt bland annat blåmunkar, fibblor, sälg och andra videarter, viktiga födokällor för många insekter. Flera insektsarter är även beroende av växters rot- och stamdelar för sin larvutveckling, exempelvis långhorningen gullrisbock, som behöver gullris, fjärilen vickerglasvingen som främst behöver käringtand och getvåppling, samt bladhorningen sandborre, som behöver växtrötter i största allmänhet på torr, öppen sandmark. Inom området finns även hotade åkerogräs, som åkerkulla och kösa.

Inom den utvidgade delen, liksom inom angränsande befintliga delar av naturreservatet, finns det inslag av invasiva främmande arter som exempelvis parkslide, vresros, sydgullregn, blomsterlupin, kanadensiskt gullris, vårkorsört och hårdsvingel. En del av dessa har kommit med material som tidigare har tagits in i täktområdet utifrån, för exempelvis sortering/krossning.

Komplettering av skötselplan

Länsstyrelsen beslutar, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm, att komplettering och uppdatering ska göras av *Skötselplan för naturreservatet Ljungryda-Östafors bruk, Olofströms kommun* (bilaga 4 till Länsstyrelsens tidigare beslut den 18 december 2012, dnr 511-3621-12, om Ändring och utvidgning av naturreservatet Ljungryda-Östafors bruk i Olofströms kommun). Komplettering och uppdatering av skötselplanen framgår av [bilaga 3](#) till detta beslut.

Avvägning mellan allmänna och enskilda intressen

Både de tidigare skyddade delarna och den del som nu införlivas i naturreservatet har mycket höga naturvärden. Ekosystemtjänsten pollinering blir alltmer hotad och har på senare år lyfts politiskt som en särskilt viktig fråga. Sandmarkerna inom den nu aktuella utvidgningen har mycket stor betydelse för bevarandet av pollinerande insekter i trakten och arbetet med skydd och bevarande av detta område har därmed mycket hög prioritet. Länsstyrelsen bedömer att de allmänna intressena gällande områdets höga naturvärden överväger den enskildes rätt till viss användning som kan påverka området negativt. Vid avvägning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken har Länsstyrelsen funnit att naturreservatets föreskrifter inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet med skyddet ska uppnås.

Konsekvensutredning

Enligt 4 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning ska en myndighet innan den beslutar om föreskrifter bland annat utreda föreskrifternas kostnadsmässiga och andra konsekvenser i den omfattning som behövs i det enskilda fallet samt dokumentera utredningen i en konsekvensutredning. De föreskrifter som omfattas av bestämmelserna i 4 § förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning är de föreskrifter som är normföreskrifter, vilket när det gäller naturreservat är ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken (de så kallade C-föreskrifterna i reservatsbeslutet). Enligt 5 § samma förordning får myndigheten göra undantag från kravet på konsekvensutredning om myndigheten bedömer att det saknas skäl att genomföra en konsekvensutredning. Ett sådant skäl är att kostnadsmässiga och andra konsekvenser av föreskrifterna för allmänheten eller i övrigt är så små att det inte behövs.

Länsstyrelsen bedömer att de beslutade ordningsföreskrifterna för naturreservatet Ljungryda (se [bilaga 4](#)) behövs även för den del som nu införlivas i naturreservatet, för att tillgodose syftet med naturreservatet. Konsekvenserna för allmänheten, näringsidkare och övriga intressenter bedöms vara så små att en särskild konsekvensutredning enligt nämnda förordning inte behöver upprättas.

Avvägning mot berörda riksintressen

Utvidgningen av naturreservatet berör område av riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § MB (Valjeviken-Ryssberget-Halen-Raslången, FK 01). Länsstyrelsen bedömer att nämnda riksintresse är förenligt med ett skydd av området.

Ärendets beredning

Naturreservatet Ljungryda-Östafors bruk bildades ursprungligen år 1986 med syftet ”att bevara de geologiska bildningar, lövskogen och de öppna markerna samt att med enkla anordningar kunna underlätta allmänhetens friluftsliv”. År 2012 utvidgades naturreservatet med delar av den ädellövs- och tallskogsklädda isälvskullen på vilken bronsåldershögen ”Kungagraven” ligger, samt en mindre del av den intilliggande täkten. Mycket höga naturvärden i form av bland annat sandlevande vildbin och andra pollinatörer kopplade till bar, solbelyst sand hade då uppmärksammats inom täktområdet, som även ligger inom en koncentration av värdekärnor knutna till gräsmarker och sandiga jordarter. År 2014 beslutades att naturreservatets namn skulle ändras till enbart ”Ljungryda”, för att särskilja det blekingska reservatet från det intilliggande naturreservatet ”Östafors bruk” på Skånesidan.

År 2019 kontaktade täktägaren Länsstyrelsen för att höra om intresse fanns att utöka naturreservatet med ytterligare delar av takten. Efter att Naturvårdsverket godkänt objektet inleddes förhandlingar i ärendet. I juli 2021 blev avtal om intrångsersättning klart för drygt 6 hektar täktområde gränsande till det befintliga naturreservatet. Innan beslut om utvidgning av naturreservatet kunde tas krävdes dock att täkttillståndet inom det berörda området upphävdes. Som ett led i detta behövde täktägaren först anmäla om upphörande av täktverksamhet och begära godkännande av ändrad efterbehandling inom berörd del av täktområdet för täkt på fastigheten Ljungryda 1:80 hos tillsynsmyndigheten (Miljöförbundet Blekinge Väst). Efterbehandling i enlighet med gällande täkttillstånd skulle hotat sandområdets naturvärden. Miljöförbundet Blekinge Väst beslutade 2022-01-20 att godkänna efterbehandlingen inom berörd del av takten på fastigheten Ljungryda 1:80, med de avvikelser som krävdes utifrån naturvärdessynpunkt inom det blivande naturreservatet. Täktägaren ansökte därefter om upphävande av täkttillstånd mm hos Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen Skåne. Miljöprövningsdelegationen skickade ärendet på remiss till Länsstyrelsen Blekinge och Miljöförbundet Blekinge Väst, med möjlighet till yttrande senast 19 augusti 2022. Miljöprövningsdelegationen beslutade 19 december 2022 att upphäva täkttillståndet för den del av takten som ligger inom den planerade utvidgningen av naturreservatet. Länsstyrelsen kunde därefter arbeta vidare med att införliva berört område i naturreservatet Ljungryda.

Förslaget till beslut om utvidgning av naturreservatet skickades ut på remiss till sakägare och andra intressenter 15-16 mars 2023, med sista svarsdatum 21 april 2023. 6 remissinstanser svarade. Samtliga var positiva eller hade inget att erinra mot utvidgningen av naturreservatet. Några bidrog med ytterligare art-/områdesinformation eller skötsel-tips, vilka har lagts in i beslutsdokumenten. Samtliga remissvar finns diarieförda i ärendet. Ett dokument som sammanfattar remissyttrandena, med Länsstyrelsens kommentarer och ställningstaganden, finns också diariefört i ärendet.

Myndighetssamråd har skett med Naturvårdsverket.

Beslutets giltighet

Detta beslut gäller från den dag då det vunnit laga kraft.

Kungörelse

Beslutet kungörs i länets författningssamling samt i ortstidning. Sakägare ska anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse varit införd i ortstidning.

Överklagande

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Klimat- och näringslivsdepartementet, inom tre veckor från den dag kungörelse om beslutet varit införd i ortstidning.

Deltagande

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Ulrica Messing.

I beslutet deltog även länsjurist Anne-Li Johansson, antikvarie Magnus Petersson samt områdesskyddssamordnare Åke Widgren, den sistnämnda som föredragande.

Ulrica Messing

Åke Widgren

Denna handling har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilagor:

1. Karta med avgränsning för naturreservatet Ljungryda samt här aktuell utvidgad del
2. Karta över föreskriftsområden/skötselområden
3. Komplettering av skötselplan för naturreservatet Ljungryda i Olofströms kommun
4. Beslut 2012-12-18, dnr 511-3621-12, om ändring och utvidgning av naturreservatet Ljungryda-Östafors bruk i Olofströms kommun
5. Hur man överklagar

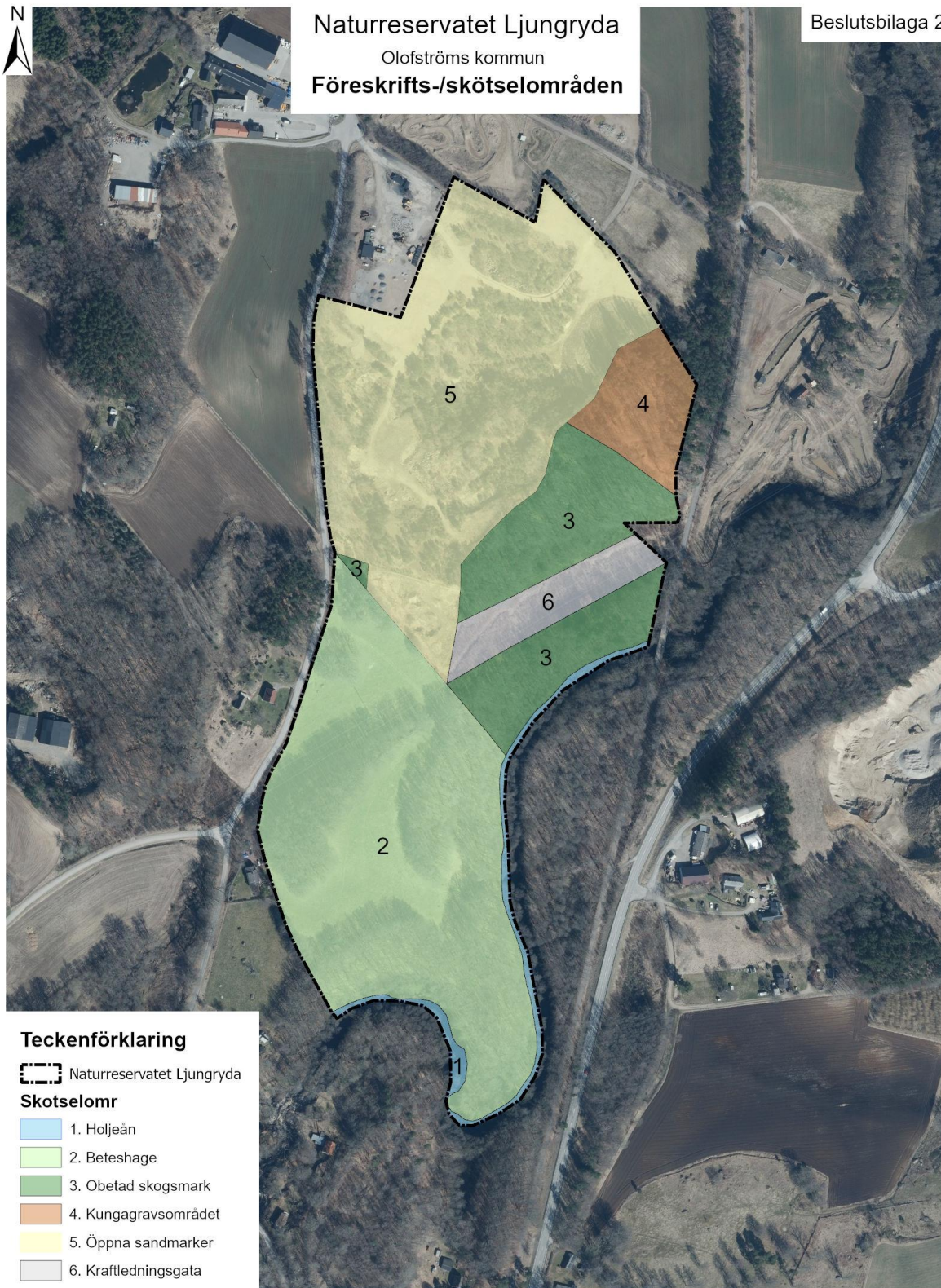
Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur Länsstyrelsen hanterar personuppgifter hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd

Naturreseptat Ljungryda
Olofströms kommun
Föreskrifts-/skötselområden

Beslutsbilaga 2

Teckenförklaring

 Naturreseptat Ljungryda

Skötselomr

- 1. Holjeån
- 2. Beteshage
- 3. Obetad skogsmark
- 4. Kungagravsområdet
- 5. Öppna sandmarker
- 6. Kraftledningsgata

Komplettering av skötselplan för naturreservatet Ljungryda i Olofströms kommun

Naturreservatet Ljungryda utvidgas med 6,2 hektar av ett tidigare täktområde, vilket ger naturreservatet en ny totalareal på 17,2 hektar. I samband med att naturreservatet utvidgas uppdateras bevarandemål och skötsel för skötselområde 5 ”Fd täktområde”, som samtidigt byter namn till ”Öppna sandmarker” (se i övrigt för naturreservatet gällande skötselplan, daterad 18 december 2012, dnr 511-3621-12, beslutsbilaga 4). Hela den utvidgade delen ingår i skötselområde 5 (se beslutsbilaga 2, karta ”Föreskrifts-/skötselområden”).

Figur 1. Utvidgningen inom vitmarkerad avgränsningslinje. Det befintliga naturreservatet Ljungryda gränsar i bildens nedre och högra del. Fotograferat från söder. Foto: Länsstyrelsen/Robert Ekholm.

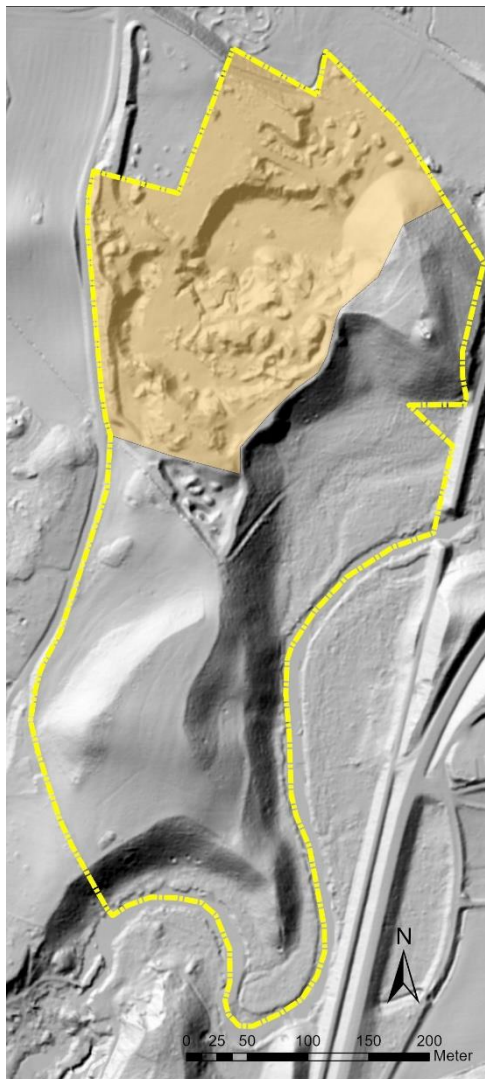
Skötselplanen är ett praktiskt handlingsdokument för skötseln av naturreservatet. Planen är vägledande och inte juridiskt bindande. Möjligheterna att genomföra planerade åtgärder är beroende av att Länsstyrelsen har tillgång till de resurser som krävs.

Beskrivning av den utvidgade delen

Den här aktuella utvidgade delen av naturreservatet Ljungryda omfattar ett 6,2 hektar stort, sanddominerat, före detta täktområde, som gränsar direkt till en mindre del av den före detta täkten i det befintliga naturreservatets nordvästra hörn. Inom utvidgningen är topografin varierad, med stupande branter, mjukare kullar, sänkor och flacka partier. Höjdskillnaderna mellan högsta och lägsta punkt inom området är 22 meter. Utöver sand finns det bitvis även högar med grus, stenar och mindre block. Blottade sandytor växlar med igenväxande delar, med allt från moss-, ört- och gräsbevuxna partier till busk- och trädklädda områden. I träd- och buskskiktet finns främst sälg, asp, björk, tall, gran och enstaka bok.

Det utvidgade reservatsområdets solbelysta, blottade sandmarker hyser viktiga boendemiljöer för ett flertal insekter, inte minst inom gruppen gaddsteklar, som exempelvis vildbina monkesolbi (sårbar enligt rödlistan), ängssolbi, dynsmalbi, alvarsmalbi, kustbandbi, spetssandbi, vädssandbi, silver-sandbi, pannblodbi samt rovtsteklarna *Lestica subterranea* och *Crossocerus palmipes*. Flera av dessa är naturvårdsintressanta indikatorarter som genom sin närvaro signalerar sandiga och varma torrmarker med höga biologiska värden.

Utöver boplatser bidrar det tidigare täktområdet även med viktiga livsmiljöer utifrån andra aspekter för ett stort antal insekter. Ärtväxten gullklöver (nära hotad), som påträffas på torr, mager, sandig mark är, liksom bland annat käringtand, getväppling, harris och andra blommande ärtväxter samt blåmunkar, blåklockor, fibblor, sälg och andra videarter, viktiga nektar- och pollenresurser. Flera insektsarter är även beroende av växters rot- och stamdelar för sin larvutveckling. Exempel på detta här är bland annat den rödlistade långhorningen gullrisbock (sårbar) (som även Olofströms kommun pekat ut som en ansvarsart för naturvårdsarbetet i kommunen), som är beroende av god tillgång på solexponerat gullris på barblottad sandig mark, fjärilen vickerglasvinge (nära hotad) som främst behöver käringtand och getväppling, samt bladhorningen sandborre (nära hotad), som behöver växtrötter i största allmänhet på torr, öppen sandmark. Andra sandlevande insektsarter som påträffats inom den utvidgade delen av reservatet är exempelvis bladbaggar, långarmssäckbagge (nära hotad), smaragdfallbagge (nära hotad) och sidenfallbagge, samt flera jordlöpare, bland annat brun sandjägare, som är ganska vanlig

Figur 2. Höjdmödel över naturreservatet Ljungryda. Utvidgad del orange-färgad. © Länsstyrelsen Blekinge © Lantmäteriet Geodatasamverkan.

på öppen, torr sandmark med gles vegetation. Fjärilen mindre blåvinge (nära hotad) håller till på torrmarker där getväppling växer ymnigt. Bland spindlar finns noteringar om bland annat hedvargspindel och svärthoppsspindel, som båda lever på vegetationsfattig mark med exponerad sand eller sten.

I de torra, magra, öppna sandmarkerna trivs konkurrenssvaga växter som vittåtel (nära hotad) och ärtväxten dvärgserradella. Dvärgjohannesört (starkt hotad) har också funnits i området, men kan nu eventuellt vara utgången då den kända växtplatsen täckts med grus för några år sedan. I området finns även hotade åkerogräs, som exempelvis åkerkulla (nära hotad) och kösa (nära hotad). Sandraggmossa, som växer rikligast på sandig, näringsfattig, genomsläpplig sandjord, finns också inom området. Disksvampen läderskål har påträffats på gamla hasselbuskage vid reservatsparkeringen intill de öppna sandmarkerna.

Backsvalor (sårbar) häckade tidigare årligen inom området, men har inte synts till på senare år. Kungsfiskare (sårbar) uppehåller sig regelbundet kring den närliggande Holjeån och kan, liksom backsvalor, dra nytta av lämpliga sandbranter för bobygge.

Tabell 1. Rödlistade (2020 års rödlista) och ÅGP-arter som under senare år har rapporterats från den här aktuella utvidgade delen av naturreservatet (Rödlistekategorier: CR = akut hotad, EN = starkt hotad, VU = sårbar, NT = nära hotad). ÅGP-arter är hotade arter för vilka det upprättas särskilda nationella åtgärdsprogram.

Art	Nationell rödlista	ÅGP
Mossor		
Parkhättemossa (<i>Orthotrichum pallens</i>)	NT	
Kärlväxter		
Backruta (<i>Thalictrum simplex</i>)	NT	
Dvärgjohannesört (<i>Hypericum humifusum</i>)	EN	ÅGP "Hotade åkerogräs", fridlyst
Gullklöver (<i>Trifolium aureum</i>)	NT	
Kösa (<i>Apera spica-venti</i>)	NT	
Vittåtel (<i>Aira caryophyllea</i>)	NT	
Åkerkulla (<i>Anthemis arvensis</i>)	NT	
Insekter		
--- (<i>Crossocerus exiguus</i>)	NT	
Flenörtskapuschongfly (<i>Cucullia scrophulariae</i>)	VU	
Gullrisbock (<i>Phytoecia nigricornis</i>)	VU	ÅGP "Gullrisbock"
Långarmssäckbagge (<i>Labidostomis longimana</i>)	NT	
Mindre blåvinge (<i>Cupido minimus</i>)	NT	
Monkesolbi (<i>Dufourea halictula</i>)	VU	ÅGP "Vildbin och småfjärilar på torräng"
Sandborre (<i>Anomala dubia</i>)	NT	
Silversandbi (<i>Andrena argentata</i>)	---	ÅGP "Steklar i sandtallskog"
Smalvingad blombock (<i>Strangalia attenuata</i>)	NT	
Smaragdfallbagge (<i>Cryptocephalus hypochoeridis</i>)	NT	
Vickerglasvinge (<i>Bembecia ichneumoniformis</i>)	NT	

Inom den utvidgade delen, liksom inom angränsande befintliga delar av naturreservatet, finns inslag av flera invasiva eller i övrigt främmande arter, bland annat parkslide, vresros, sydgullregn, blomsterlupin, kanadensiskt gullris, vårkorsört och hårdsvingel, som

alla har hög eller mycket hög risk för invasivitet. En del av dessa har kommit med material som tidigare har tagits in i täktområdet utifrån, för exempelvis sortering/krossning.

Skötselområde 5: Öppna sandmarker

Areal: 6,6 hektar, varav nu utvidgad del 6,2 hektar.

Skötselområdets bevarandemål och skötsel uppdateras enligt nedan:

Figur 3. Södra delen av utvidgningen, med backsvalebranten, samt angränsande del av befintligt reservat (fotots övre del). Fotograferat från norr. Foto: Länsstyrelsen/Robert Ekholm.

Bevarandemål

Det övergripande målet är att bevara, återskapa och vidareutveckla i huvudsak öppna, solbelysta blottade sandmarker, med en mångformig topografi.

Skötselområdet omfattar minst 3 hektar öppen/blottad solbelyst sand. Resterande delar domineras av sandmarker i tidiga igenväxningsstadier med gles fältskikt, karaktäriserat av blommande örter. De finns även väl avgränsade träd- och buskbärande partier, sammanlagt högst 0,5 hektar, dominerade av säl, rosväxter och andra blommande och bärande träd och buskar, naturligt hemmahörande i området. Skötselområdets topografi är varierad med kullar, sänkor, sydvända sluttningar och branter. Förutom sand förekommer i mindre omfattning inslag av grus, sten och mindre block i högar. I området finns god tillgång på lämpliga livsmiljöer för sandberoende insekter och fåglar, samt för konkurrenssvaga växter som exempelvis dvärgserradella och vittåtel. Gullris, vilken är en förutsättning för gullrisbockens fortlevnad i området, har rikliga förekomster på solexponerad barblottad sand. Kärlväxtfloran karaktäriseras i övrigt av god tillgång på viktiga pollen- och nektarresurser, som exempelvis blåmunkar, käringtand, getväppling och andra ärtväxter, fibblor och andra blommande örter. Gran och för området invasiva eller i övrigt främmande arter förekommer inte. Bete sker inte inom området och friluftslivet bedrivs på ett sätt som inte påverkar områdets skyddsvärda växt- och djurliv negativt.

Hot

- Igenväxning av öppna, solbelysta sandmarker.
- Brist på kuperad topografi, sydvända slänter och branter i tillräcklig omfattning.
- Brist på värdväxter för områdets skyddsvärda insektsfauna, som exempelvis gullris, blåmunkar, getväppling, käringtand och andra ärtväxter, fibblor och säl.
- Förekomst av invasiva och andra främmande arter, som exempelvis parkslide, vresros, sydgullregn, blomsterlupin, kanadensiskt gullris, vårkorsört och hårdsvingel.

Skötselåtgärder

- Innan åtgärder utförs ska det säkerställas att de sker på rätt plats, rätt sätt och vid rätt tidpunkt, så de inte hotar befintliga naturvärden (exempelvis inte utföra åtgärder vid tidpunkter eller på sätt som kan hota sandlevande arter eller täcka över bo- eller växtplatser för skyddsvärda arter med material vid omgrävning i området).
- Inom skötselområdet finns flera arter som berörs av olika åtgärdsprogram för hotade arter, exempelvis monkesolbi, silversandbi och gullrisbock, samt eventuellt även dvärgjohannesört (den kända växtplatsen hade för ett par år sedan täckts med grus). Planering av skötsel inom området bör därför ske i dialog med ÅGP-gruppen inom Länsstyrelsen.
- Området ska skötas med återkommande störningar på vegetationsskiktet, till exempel ytskrapning, harvning, schaktning, grävning eller körande med maskiner med larvfötter, för att det ska finnas god tillgång på marker med öppen, solbelyst, blottad sand i kombination med ytor med glest lågvuxet fältskikt med konkurrenssvaga arter samt andra blommande örter knutna till tidiga igenväxningsstadiet.
- Områdets varierade topografi ska bibehållas. Vid behov nyskapas branter och skärningar lämpliga för häckande kungsfiskare och backsvalor (för tillvägagångssätt se exempelvis Naturskyddsföreningen i Ronnebys ”Projekt bevara backsvalan”) samt sluttningar och slänter, särskilt sydvända sådana, gynnsamma för gaddsteklar och andra markbobyggande insekter. Vid skötselåtgärder ska dock körning i slänter i största möjliga mån undvikas, för att inte riskera att skada gaddsteklars och andra insekters boplatser samt känslig flora.
- Gullrisförekomster gynnas i lämpliga delar av skötselområdet, till stöd för den rödlistade ÅGP-arten gullrisbock. Gullrisbocken vill ha rikliga gullrisförekomster på barblottad sandig mark. Gullris får dock inte tillåtas breda ut sig i sådan omfattning så den hotar livsmiljöer för andra sandberoende växter och djur. Utomlands är gullrisbock även funnen på prästkragar, gråbo och renfana, så även dessa bör sparas inom naturreservatet.
- Vid skötselåtgärder ska även viktiga inhemska pollen- och nektarresurser, som exempelvis blåmunkar, blåklockor, käringtand, getväppling och andra ärtväxter, fibblor, rödklint och andra korgblommiga arter, rosväxter och sälj gynnas.
- Det ska finnas inslag av blommande träd och buskar, som står som solitärer, i väl avgränsade grupper eller som brynzoner i det i huvudsak öppna området. Borttagande av träd- och buskvegetation sker vid behov. Lämna då kvar viktiga pollen- och nektarresurser, som sälj, viden (salix), rosor och i viss mån harris, liksom andra blommande träd och buskar, samt enstaka tall. Expansiva arter, som exempelvis harris, får dock inte tillåtas breda ut sig i sådan omfattning så den hotar livsmiljöer för andra sandberoende växter och djur.
Vid borttagande av träd och buskar ska även rötterna avlägsnas, så de inte ligger kvar i marken och ger röjgödslingseffekt. Merparten av röjningsresterna förs bort från skötselområdet eller bränns på lämplig plats. Mindre mängder död ved (såväl löv som barr, ris och stammar) kan dock lämnas i små, utspridda depåer på lämpliga platser i området. Enstaka högstubbar kan också lämnas kvar.
- Regelbunden översyn av avgränsningsstängsel längs berörda delar av reservatsgränsen och vid brantpartier samt underhåll sker vid behov.
- Invasiva eller andra främmande arter som finns i området bekämpas på lämpligt sätt.

Istandsättningsåtgärder

- Innan åtgärder utförs ska det säkerställas att de sker på rätt plats, rätt sätt och vid rätt tidpunkt, så de inte hotar befintliga naturvärden (exempelvis inte utföra åtgärder vid tidpunkter eller på sätt som kan hota sandlevande arter eller täcka över bo- eller växtplatser för skyddsvärda arter med material vid omgrävning i området).
- Borttagande av träd och buskar samt schaktning och grävning görs i skötselområdets igenväxande delar, för att återskapa en mer öppen sandmiljö, gynnsam för områdets skyddsvärda insektsfauna och kärlväxtflora. Inom den utvidgade delen behöver merparten av den vedartade igenväxningsvegetationen tas bort. Det bör dock finnas kvar ett mindre inslag av blommande träd och buskar, samt i viss mån tall, som solitärer eller i väl avgränsade grupper/bryn. Sälg och viden är särskilt viktiga att bevara. Träd och buskar som tas bort ska rottras, för att inte ge en röjgödslingseffekt i markerna. Merparten av bortröjt material fraktas bort från naturreservatet eller bränns på lämplig plats. Mindre mängder död ved (såväl löv som barr, ris och stammar) kan dock lämnas i små, utspridda depåer på lämpliga platser i området. Enstaka högstubbar kan också lämnas kvar. Åtgärderna ska utföras på sådant sätt och vid lämplig tid på året så de inte hotar sandområdets rödlistade eller i övrigt naturvärdesintressanta växt- och djurarter, samt viktiga pollen- och nektarresurser. Innan åtgärderna utförs bör en restaureringsplan tas fram, för att klarlägga hur, när och under hur lång tid restaureringen ska göras, samt vilka hänsyn som behöver tas vid arbetet. Partier med grus-, sten- och blockhögar bör i möjligaste mån bevaras, för att även ha inslag av andra jordartsfraktioner som alternativa livsmiljöer i området.
- Uppsättande av stängsel där det behövs i gränsen mellan naturreservatet och intilliggande delar, för att avgränsa naturreservatet från verksamhetsområden. Mot kontors- och maskinuppställningsdelen av fastigheten Ljungröda 1:80 ska ett industristaket, som bör vara minst 2 meter högt, och en tillhörande grind sättas upp. Delar av stängslet mellan befintligt reservat och utvidgad del kan tas bort. Befintligt stängsel längs branta partier ska dock behållas och nytt sättas upp om det finns behov av det utmed andra brantpartier.
- Om behov finns att förstärka områdets gullrisbestånd ska det, om möjligt, göras med lokalt frömaterial. Detsamma gäller även vid eventuella förstärkningsåtgärder av andra artbestånd, för att i möjligaste mån även bevara områdets naturvärden på lokal genetisk nivå.
- Etablering av nya backsvalebranter. För tillvägagångssätt se exempelvis Naturskyddsföreningen i Ronnebys ”Projekt bevara backsvalan”.
- Konstgjorda backsvale- eller kungsfiskarbon kan byggas in i lämpliga branter i området, om det bedöms vara en åtgärd som skulle förbättra förutsättningarna för häckning i området.
- Förutsättningarna för att skapa småvatten inom skötselområdet bör undersökas.

Inventering

En inventering bör göras av skötselområdets mossor och andra kryptogamer, för att öka kunskapen om eventuella naturvärden kopplade till dessa organismgrupper.

Genomförande av planerade åtgärder

Möjligheterna att genomföra ovan angivna åtgärder är beroende av tillgängliga ekonomiska resurser, vilket är en begränsande faktor som innebär att förvaltaren måste prioritera mellan åtgärder i länets alla naturreservat.

Källförteckning

- Artdatabanken. 2023 Artfakta. <https://artfakta.se/naturvard?lang=sv>
- Artportalen. 2023. <https://www.artportalen.se/>. Hämtat 2023-01.
- Björgren, Ivar. 2023. Skriftlig artinformation i remissvar 2023-03-18.
- Franzén, M. 2009. *Inventering av gullrisbock Phytoecia nigricornis i Blekinge 2009*.
- Franzén, M. 2015. *Inventering av gullrisbock Phytoecia nigricornis i Blekinge, Kalmar, Kronoberg och Skåne län 2015*.
- Länsstyrelsen Blekinge. 2009. *Gaddsteklar på sandmarker i Blekinge – en inventering av nio lokaler i Olofströms, Ronneby och Sölvesborgs kommuner 2007-2008*. Rapport 2009:16. Författare: Franzén, M. & Norén, L.
- Länsstyrelsen Blekinge. 2012. *Beslut om ändring och utvidgning av naturreservatet Ljungryda-Östafors bruk i Olofströms kommun*.
- Länsstyrelsen Blekinge. 2020. *Inventering av vildbin i Blekinge 2017*. Rapport nr 2020:1. Författare: Stenmark, M., Ecocom AB.
- Naturskyddsföreningen i Ronneby. 2023. *Projekt bevara backsvalan*. <https://ronneby.naturskyddsforeningen.se/2018/12/19/projekt-bevara-backsvalan/>
- Olofströms kommun. 2019. "Naturvård och Friluftsliv i Olofström - ett underlag för programmet och handlingsplanen".